

MS F 57/256-65 rap 15/10-65

Konservaattori Veikko Kiljusen kertomus virkamatkasta Hollolan kirkkoon 25.9. 1965.

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSHISTORIALLINEN
ARKISTO

Tehtävänä oli vaurioiden tarkastus kirkon seinämuureissa ja suunnitelman laatiminen niiden korjaamiseksi. Tilaisuudessa oli läsnä useita seurakunnan edustajia kirkkoherra Lumpeen johdolla.

Hollolan keskiaikainen kivikirkko sijaitsee perustuksensa kestävyytteen nähden hyvällä paikalla hiekkaisella mäellä. Kuitenkin esiintyy eräissä seinän yläosissa ja varsinkin alaosissa kosteuden aiheuttamia vaurioita. Osaksi nämä vauriot eivät ole olosuhteiden muutosten aiheuttamia, mutta osittain tällaiset muutokset ovat niitä edistäneet.

Asehuoneen seinien kalkkilaastisaumat ja rappauspinta ovat jatkuvan liiallisen kosteuden rapauttamat, tyypillisine suola- muodostumineen. Vauriot ovat pahimmat seinän alaosissa, mutta niitä on runsaasti myös ylhäällä, missä sijaitsevat keskiaikaiset kalkkimaalaukset. Seinissä esiintyy myös pienehköjä halkeamia, mitkä eivät ole vaarallisia.

Nykyinen asehuoneen lattia on sementtivaluperustalle tehty tiililattia. Tässä olosuhteessa on kosteuden voimakkain kulku lattian ja seinänreunojen rajassa.

Kirkkhuoneen seinissä on mainitunlaisia vaurioita seinän alaosissa, mutta myös ylhäällä mm. pohjoisseinällä sakariston kohdalla. Runsas kosteuden kerääntyminen näin korkealle aiheutuu osittain sadeveden putoamisesta sakariston katolle, (näin myös asehuoneen tienoilla, eteläseinässä) mutta myös siitä, että ulkopuolella on seinämuurissa ulospäin voimakas pullistuma, mihin sadevesi pudotessaan koskettaa ja imeytyy laastiin.

Useissa kirkon ikkunain holvikaarissa on pieniä halkeamia, jotka jatkuvat holvivaippoihin. Nämä ovat pinnasta täytetty aikaisempien korjausten yhteydessä, mutta ovat lievän liikkumisen ja pölyn kulkeutumisen vaikutuksesta nähtävissä tummina viiruina. Käsitykseni mukaan ei näiden halkeamien korjaamiseen ole aihetta tällä hetkellä. Halkeamia edistävänä tekijänä on ilmeisesti ollut ikkuna-aukkojen suurentaminen, jolloin alkuperäinen holvaus on rikottu ja uusi murattu tilalle.

Kirkon seinien ulkopuolisessa tarkastuksessa todettiin luonnonkivi- ja tiilimuurausten saumoissa runsaasti rapautumista. Kii-lakiviä on paikoitellen pudonnut ja päätyjen tiilikoristeissa on mm. itäisessä huipussa irrallisia tiiliä. Turmeltumista aiheutuu lisäksi jäkälän ja sammaleen muodostuksesta seinäpinnoilla. Pohjoisseinän sivustalle on istutettu pensasrivistö.

Sakariston itäkulman läheisyydessä kasvaa suuri koiwu ja eteläseinän länsipään läheisyydessä vaahtera.

Vaurioiden korjaamiseksi ehdottaisin seuraavaa.

- a) Sadeveden imeytyminen seinämuureihin ja perustuksiin estetään varustamalla katto kokonaan tai osittain vedenjohtimilla.
- b) Perustuksen kuivamisen edistämiseksi ja kuivana pysymiseksi tehdään mahdollisesti ilman kiertokulkua edistäviä reikiä ja kirkon pohjois- ja eteläsivut sala-ojitetaan ja varustetaan lisäksi kivetyllä avo-ojituksella varsinkin, jos a) kohdassa mainittu vedenjohtaminen toteutetaan vain osittain.
- c) Edellä mainitun työn yhteydessä poistetaan ns. kulttuurimaa-kerroksia kirkon ympäriltä maanpinnan alentamiseksi tarvittavaan korkeuteen. Samoin poistetaan n. 10 m seiniä lähempänä olevat puut ja pensaat. Tällöin saadaan mm. länsi- ja itäsi-vuilta kauniisti esille perustan ulkonevan kivetyksen kulma ja kirkkoa kiertävän hiekkakäytävän annetaan paikoitellen ulot-tua kivettyyn ojitukseen tai seinämuriin ilman nurmikkoa.
Kaivaustöiden alkaessa ja aikana on Muinaistieteellisen toimikunnan tutkijan oltava paikalla ja työssä noudatettava hänen ohjeitaan. Tutkimuksen tuloksen perusteella ratkaistaan kaivauksien syvyys ja luonne sekä ojien taso, suunta ym. yksi-tyiskohdat.
- d) Kaikki kirkon seinissä olevat vauriot korjataan useita kuukau-sia seisseellä, itse sammutetusta kalkista valmistetulla laas-tilla. Maanalaisista saumoista on kasvien juuret ja multa pes-tävä pois erittäin huolellisesti ennenkorjausta.
- e) Työn tehknillisissä suunnitteluissa ja työn valvonnassa on käy-tettävä eri asiantuntijain apua yhteistyössä allekirjoittaneen kanssa.

Helsingissä 6.10.1965

Veikko Kiljunen
Veikko Kiljunen